

Uit de goot gezogen.

Straatvegen in Parijs.

Voor M+T

Pour Patrice

Uit de goot gezogen.

Straatvegen in Parijs.

Rosa Pluimhaar

Copyright © 2014 Rosa Pluimhaar
Copyright foto's omslag © 2013 Patrice Geniez
Omslagontwerp Rosa Pluimhaar
ISBN 978 9 402 12495 8
NUR 402

Proloog.

LENTE

Intrede.

Coco.

De vakbond.

Saint-Jacques.

Beloofde land.

ZOMER

Tous ensemble!

De eiergooister.

Robert.

De marktstage.

Stempel.

Commissaire Maigret.

HERFST

De koning komt!

Blad nog aan toe.

Izîl.

Le Vieux Arab.

Crado.

Zoals de Pyreneeën.

Dat wat alleen op televisie gebeurt.

DE HONDERDJARIGE WINTER

Salade Tomate.

Poepremie.

Dolende zielen.

Aan de wilgen.

Proloog.

Met Parijs heb ik een haat-liefdeverhouding. Na zes maanden overbevolking, afstandelijke blikken en oppervlakkigheid wil ik er weg, naar de rust, ruimte en authenticiteit van het platteland. Naar de natuur. Met gesloten ogen liggen in het gras, zonder dat daar net een hond gepoept heeft, of iemand er zijn kauwgom heeft uitgespuugd. Ik verlang naar de stilte, en naar de kukelende haan in de verte, het gezoem van een bij, een opschrikkende merel, de zon op m'n huid en de geur van vers gemaaid gras en bloeiende Kamperfoelie. En als ik m'n ogen open doe wil ik bergen zien, met dennenbomen en toppen vol sneeuw, weides vol lichtbruine koeien die herkauwend in de verte staren en waarvan de klepel tegen de bel stuit zodra ze hun kop naar de grond toebrengen voor een volgende hap mals gras. Het platteland, zo idyllisch. Na zes maanden Parijs wil ik naar het platteland, daar waar het beter is. Ik wil naar elders, maar elders is nooit zo mooi als in gedachte en voldoet zelden aan wat je ervan verwachtte. Ze zeggen dat waar je ook naartoe gaat, je altijd jezelf meeneemt, dat alles samenhangt met je eigen perceptie.

Na een paar weken op het platteland doorgebracht te hebben wil ik weer terug naar Parijs, naar de anonimiteit, naar daar waar niemand je kent, waar niemand je in de gaten houdt, waar het niet uitmaakt dat je twee verschillende sokken aan hebt en schilfers op je voorhoofd. Waar je de buurvrouw niet per se hoeft te groeten om misverstanden te voorkomen, waar je niets *contre cœur* hoeft te ondernemen om aan andermans verwachtingen te voldoen. Ik wil terug naar Parijs, naar de vrijheid die uitgaat van het doelloos slenteren over de straten. Het besef dat je geheel niets hoeft te doen met alles wat je ziet, dat alle indrukken vrijblijvend mogen zijn. De wervende glimlach van de ondergoed-

verkoper hoef je niet te beantwoorden, want je kent de man niet en hebt zijn bh's ook niet nodig. De zwerver die je om een muntje vraagt, hoef je niks te geven – laat staan dat je verplicht bent je om zijn situatie te bekommeren – er zijn duizenden andere mensen die aan zijn behoeften kunnen voldoen. In een wereldstad van twee miljoen zielen kun je en hoef je geen verschil te maken. Of juist wel?

Mijn Parijse leven is als een trein. Als de Thalys me vanuit Nederland het Gare du Nord binnenrijdt, sta ik verrukt bij de deur voor het raampje, mezelf vergapend aan die gevels van natuursteen en die grijze zinken daken. Wanneer je uitstapt word je door de hoge walkanten gescheiden van de stad, maar ik ruik 'r zodra de treindeur openschuift. Bereikbaar is ze nog niet, daarvoor moet ik eerst het stationsgebouw doorkruisen, doch zodra ik de straat oploop voel ik me omgeven door de stad, ik word opgeslorpt: ik ben in Parijs! Sinds ik een jaar stage liep in een Parijs hotel, gebeurt er iets aangenaams in m'n lijf zodra ik aan de Franse hoofdstad denk. Ik was nog geen twintig en geenszins een alwetende wereldburger. Alles was bijzonder aan Parijs. De ronddraaiende vleeskegel bij de Arabier, waarvan hij met een groot mes plakjes sneed en deze in een opengesneden stokbrood liet glijden, nadat 'ie het vlees op een gloeiende plaat verwarmd had. De straten met boetieks vol trouwkleiding, een boulevard met voornamelijk belwinkels, een avenue gevuld met afrokapsalons. Het verwonderde me. Alles verwonderde me. Hoe was het gekomen dat er themastraten waren ontstaan, waarom leken er enkel Aziatische vrouwen bij de afrokappers te werken en waarom stonden er kaalgeschoren negers in de deuropening? In Barbès liep ik langs mannen die hun jas iets opendeden, om me rijen horloges te tonen, of die me pakjes sigaret-

ten toestaken met merken waarvan ik nog nooit gehoord had. ‘*Pas cher, pas cher*, niet duur, niet duur!’ Tientallen van die verkopers stonden er, veelal zij aan zij, te wenken, te screenen, te doen. Waarom stonden ze juist daar, waarom was de activiteit voorbehouden aan mannen, waarom liet de politie het toe? Wat verdienden ze met hun handel, hoeveel personen voedde het, deden ze het omdat ’t meer opbracht dan legaal werk, deden ze het naast hun baan, of hadden ze geen papieren en daarmee geen werk? Ik besepte dat ik teveel een buitenstaander was om serieuze antwoorden te kunnen verwachten.

Parijs voelde als een trein, ik keek aandachtig door het raampje en zag van alles, maar het trok aan me voorbij, ik maakte er geen deel van uit. Ik observeerde, verwonderde me, wilde er alles over weten, maar bleef zitten in die trein, achter het veiligheidsglas uit Saint-Gobain.

Toen ik mijn studie in Nederland had afgerond en terugging naar Parijs, nam ik geen genoegen meer met de trein en mijn plaats achter het glas. Voorheen had ik me door de stad bewogen alsof ik voor het eerst door een dierentuin liep. Met open mond had ik de olifanten aanschouwd, de stokaapjes had ik vol ontroering bekeken, de cobra’s hadden me doen walgen van afschuw, grootse weemoed was me bij de kippen overvallen en voor de leeuw had ik respect gevoeld. Af en toe had ik weleens op de hekken geslagen, of een broodje naar ze gegooid, in een opwelling, om te kijken hoe ze reageerden. Maar ook dat wende en ging vervelen. Het geslenter langs de tuintjes bevredigde me niet meer. Ik wilde de schepsels nader bekijken, ik wilde alles over ze weten, ik wilde proeven wat ze aten, ik wilde liggen waar ze sliepen, ik wilde horen wat ze dachten en waarover ze droomden, ik wilde hun frustraties voelen en hun trots delen.

Integreren wilde ik, onderdeel uitmaken van, of beter nog, ik wilde assimileren, ondergedompeld worden, mezelf verliezen als het moest. Ik zou de trein uit moeten.

Het is net als wanneer je een huis koopt of in een appartement trekt: door het schoon te maken eigen je het je toe. Door het al dan niet zichtbare vuil van de vorige bewoner met een sopje te doen verdwijnen, wordt het steeds meer van jou. Je veegt zijn aanwezigheid letterlijk weg en legt je eigen vuil ervoor in de plaats, als stempel op het glanzende geheel. Al boenende leer je elke centimeter kennen. Je begint bij de oppervlakte, bij dat wat het oog als eerste ziet. Vervolgens doe je de hoekjes, de richels, de schaduwkanten waar normaal gesproken niemand kijkt. Een vreemd soort privilege maakt zich van je meester, het gaat hier tussen jou en het stof, niemand anders weet hiervan. Dieper en dieper wil je, rationeel en nodig is het allang niet meer, dat weet je best, maar je kunt niet stoppen. Aan het einde van de dag bevind je je op je knieën op de keldervloer, met spinnenwebben in je haar en zwarte vegen in je gezicht. Als anderen je zo zouden zien, verklaarden ze je voor gek, maar voor jezelf ben je de gelukkigste mens op aarde. Een gevoel van triomf komt over je heen: alles is nu echt van jou.

Naar dat gevoel van bezit was ik op zoek, of eerder, naar het gevoel erbij te horen. Parijs was vol, overweldigend, maar ergens moest toch een plekje zijn voor mij? Zoekende naar een baan in mijn sector kreeg ik allesbehalve dat idee. Zwaar gemotiveerd was ik de arbeidsmarkt opgerend, ik wist zeker dat iedereen me zou willen hebben. Ik had immers een diploma met goede cijfers, van een studie die net als de beste in zijn domein geaccrediteerd was. Dat zou deuren openen, zeker weten. En in mijn stagejaar had ik Parijs leren kennen als de stad van de

onbegrensde mogelijkheden, niets was zo gek, of het kon in Parijs. Doch al snel merkte ik dat dit anders lag, hoe ik ook solliciteerde, de deuren bleven gesloten. Ik werd zo vaak stilzwijgend afgewezen dat ik me afvroeg of de deuren überhaupt bestonden. Mijn studie kenden ze niet, laat staan m'n school. Parijs had zijn eigen scholen en iemand die in Frankrijk geboren en opgeleid was zou de taal en de materie ongetwijfeld beter beheersen, moest de gedachte zijn. Bovendien kende ik niemand, geen mens die me de wereld binnen zou kruien. Mijn zoektocht naar woonruimte strandde bij dezelfde muur. De kamertjes gingen naar studenten met vaders aan hun zijde die met het chequeboek wapperden. Voor de verhuurder was ik Buitenlands. Ja, Nederland lag in Europa, dat wisten zij ook, maar bij eventuele huurachterstand reden ze liever naar Marseille dan naar Amsterdam.

Na drie maanden dolen begon ik te twijfelen. Een beetje aan mijn eigen kunnen, maar vooral ook aan Parijs. Wat was dat voor stad die de poorten sloot zodra je niet binnen de traditionele kaders paste? Waarom wezen ze je naar het hok van de paria's zonder de moeite genomen te hebben je te leren kennen? De zonnige kant van Parijs, zoals ik die waargenomen had in mijn stagetijd, werd steeds meer overschaduwd door deze nieuwe realiteit. Toenemende onmacht en frustratie wakkerden het vuur van de blinde haat aan, die alles verslindende vlammen die zelfs de liefde kunnen verdrijven. Ik voelde me uitgekotst, niet gezien, aan mijn lot overgelaten.

Ho, stop, niet verder! Was ik niet die meid met die positieve perceptie, die vond dat je juist van tegenslag veel leren kon? Wat zat ik nou vol zelfmedelijden zielig te doen, ik had toch zelf besloten naar Parijs te gaan, dat hadden die Fransen toch niet

van me verlangd? En wat stelde ik me toch kinderachtig en verwend op door alles zo persoonlijk te nemen, door te denken dat ze me als individu afwezen. Ik wist toch wel dat we met zijn allen gewoon deel uitmaakten van een grote machine, die zo efficiënt mogelijk produceren moest? Ik snapte toch wel dat men gewoon geen tijd meer had om zich langdurig te verdiepen in een dossier, dat er geen ruimte meer was om plek te creëren voor een vreemde eend, met alle risico's die dat met zich meebracht? En 'ze' en 'men' wie waren dat eigenlijk, dat moesten ook gewoon arme sloebbers zijn, net zoals ik, met nummers op hun voorhoofd, opgelegde doelstellingen, procedures en beperkte groeikansen. Nee, het moest anders, je moest niet wachten totdat men je een plek toeweest, die plek moest je gewoon innemen, zelf creëren desnoods. Ik had mezelf, mijn positieve zelf, dat was het belangrijkste. Als je dat had kon je overal aarden, dan vond je overal een aantrekkelijke plek, zelfs tussen de paria's.

Hoe zou dat zijn trouwens, tussen de paria's? En wie werden eigenlijk gezien als paria? De verslaafden, de hoeren, de daklozen? Vroeger was je in kindertaal een 'putjesschepper' als je een loser was die er niet toe deed en als je je niet inzette op school was de kans groot dat je 'bij de gemeente' zou eindigen, als 'schoffelaar'. Wie waren de putjesscheppers en de schoffelaars van de huidige maatschappij? Rioolwerkers, schoonmakers, vuilophalers?

Ik ben een positief ingesteld mens die overal een zonnige kant in wil zien. Ik realiseer me dat dit niet altijd mogelijk is, dat sommige situaties onleefbaar zijn, of heel zwaar om te ondergaan. Ik wil weten waartoe ik in staat ben, hoe diep ik in een donkere wereld kan duiken zonder mijn zonnige blik kwijt te

raken. Hoe functioneer ik binnen een systeem dat mij vreemd is, hoe deal ik met een structuur die ik niet ken? Waar ligt het punt dat de schaduw de overhand krijgt, wanneer word ik verpletterd door oververmoeidheid, wanneer begin ik te zeuren? Wanneer laat ik mij grijpen door de omstandigheden en zal ik de afstand verliezen die ik over het algemeen voel ten opzichte van de wereld om me heen? Wanneer zijn de mensen geen interessante objecten meer – en ik de alles overziende beschouwer, de afstandelijke toeschouwer – wanneer verdwijn ik met kop en schouders in de massa en word ik zelf een object? Welke elementen zullen er precies toe leiden dat ik wegzak en mezelf verlies? Tot hoever ga ik, tot waar houd ik het vol?

Als ik mezelf echt wil leren kennen moet ik de comfortabele zone verlaten: ik moet naar de paria's. Kan ik het dáár goed hebben waar veel mensen van denken dat het slecht gedijen is? Ik ben immers bijzonder positief ingesteld, ik hoef enkel mezelf maar mee te nemen.

Parijs is een stad van *apparences*, van buitenkant, van rennen met de rest en vechten voor je eigen. Zal mijn zelfbeeld veranderen als ik werk doe waarop een groot deel van de maatschappij neerkijkt? Moet je de hoop op beter verloren hebben wil je je daartoe zetten? Ben je bij voorbaat een mislukkeling als je je aanmeld voor het schoonmaken van riolen, kantoren of straten? En mocht dat dan zo zijn, hoe gaan zij dan om met de blik van de buitenwereld, waar ontlenen zij hun eigenwaarde aan, waar halen ze hun trots vandaan en hun motivatie? Zien ze zichzelf eigenlijk wel als 'schoffelaar'? Wat doet hen elke morgen hun bed uitkomen, waar krijgen ze energie van, hoe gaan ze om met routine? Wat zijn hun dromen, hun angsten, hun trots, hun frustratie, hun geschiedenis, hoe zien ze hun toekomst? Wat maakt hen gelukkig?

Met Parijs had ik een haat-liefdeverhouding. Door de tijd heen bleef het schommelen, maar ik kreeg een toenemende behoefte aan stabiliteit. Aan grip. Ik wilde de stad van een andere kant leren kennen, niet als naïeve stagiaire of onaantastbare treinreizigster, ook niet als een in zichzelf gekeerde gefrustreerde, op zoek naar werk, woonruimte en erkenning. Misschien moest ik niet blind streven naar concrete verworvenheden en daarmee voorbijgaan aan de essentie. De stad moest weer van mij worden. Ik wilde weer oog hebben voor detail. Begrip is grip. Mijn zoektocht moest grondiger, niet zo oppervlakkig als voorheen. De stad moest me grijpen, aangrijpen. Iedere straatsteen wilde ik onderzoeken, er het fijne van weten, het verhaal horen dat erachter stak en de warmte voelen van de vele schoenzolen die de steen hadden beroerd. Pas dan zou ik begrijpen waar de slijtplekken vandaan kwamen en inzien hoe de steen zijn huidige vorm gekregen had. Ik wilde op elke straathoek staan en de tafereelen kunnen bekijken vanuit verschillende perspectieven. Elke dag opnieuw. Ook verlangde ik naar de geuren van de stad. Die van de frisse morgen, die van natte herfstbladeren, goudbruin gebraden kippen bij de slager, tabakslucht voor het café, maar ook die van ongewassen dakloze, rottend afval, hondenstront, en uiteraard de geur van de alom uitgeoeterde pollutie. Parijs moest m'n neus binnendringen, hoe dieper, hoe beter.

Waar moest ik beginnen, waar begint een stad, waar begon Parijs? Waar moest ik zoeken, ruiken, luisteren, zien?

Verhalen liggen op straat, zeggen ze weleens. De woorden kun je er gewoon opvangen zonder daar iets voor te hoeven doen. De uitroepen van ergernis of verbazing, het gehuil van de jonge mens, de woede van de verstotene en het geblaf van een hond: je

hoort hun woorden en kreten galmen tussen de statige façades van de huizen. Achter die beige blokken voel je het bruisen en bonken. De opgeruimde koelheid van de buitenkant is slechts schijn, achter de poort gebeurt het en daarna gooien ze het op straat. Ongemerkt, samen met het vieze sop uit 't schoonmaakemmertje van de *gardienne*. Poort open en eruit. Met een sierlijke doch onverbiddelijke boog. Zo de goot in.

De woorden en kreten horen er gewoon bij, bij de stad. Sterker nog, de verhalen maken de stad. Maar waar begint een verhaal, waar begint Parijs?

Ineens kreeg ik het antwoord in de schoot geworpen, tijdens een fietstocht door de stad. In Parijs was net de lente begonnen en iedereen ging luchtig gekleed. Toeristen dromden samen voor de Notre-Dame, op de loopbrug over de Seine speelde een ruig typ in zeemanskleren op zijn accordeon, en op de terrassen leek geen enkele stoel onbezet. De stad was druk en drukkend, ik koesterde mijn plek achter het glas en liet alles aan me voorbij glijden.

Totdat ik hèm zag, half in de schaduw van het parkje. Een fiere, geelgroene neger die zijn lange bezem met felgroene haren over het trottoir liet zwiepen. Hij had muziekoordopjes in en liep van blikje naar bananenschil en van kapotte slipper naar enveloppe. Zijn weg werd gestuurd door afval en zijn tred door het ritme van de muziek. Alles ging de goot in en werd door de glinsterende stroom water aan zijn voeten afgevoerd.

En toen zag ik het, het antwoord, en direct was het of ik 't altijd al geweten had, alsof ik het antwoord al zo vaak gehoord had, maar nooit echt had begrepen.

In de goot.
Daar zou het beginnen.
Van de goot moest ik het hebben.

Ik brak het glas, klom uit de trein en begon met het schoonmaken van de hokken.

LENTE

Ik doe het niet meer, stilstaan voor een rood licht. Waarom zou ik, zodat ik de lucht kan zien passeren? Daarvoor hoef je niet stil te staan. En als je stilhoudt ben je meteen een gemakkelijker prooi voor onfrisse figuren. Nee, ik doe het niet meer, sinds ik straatveger ben respecteer ik de stoplichten niet meer. Er komt toch niemand langs. En als er al een auto is die je route deelt, zie of hoor je deze al van verre. Kijken en goed opletten moet je wèl, moet je juist, want sommige automobilisten en motorrijders hebben ook hun respect voor verkeerslichten verloren. Dan ga je door groen en word je alsnog geschept, en niemand die in jouw voordeel zal getuigen, want er was verder niemand. Ook kijk ik achterom, of er niet toevallig politie staat. Het moet geen mooie start zijn om de dag te beginnen met een bon. Terwijl de vroege morgen alles in zich heeft voor een waardig begin van de dag. Het zijn de contrasten met de lawaaiige terugweg – aan het begin van de middag – die het hem doen. De vredige stilte van een wereldstad die nog slaapt, met enkel het veelbelovende gefluit van ontwakende vogels. De zomerse zon die achter tegen de wolken wrijft en de horizon langzaam oranje kleurt, of de heldere sterrenhemel vol winterse vriezerij. De lucht zonder uitlaatgassen, die heerlijke frisse lucht van een nieuwe dag, een schoon begin. Alsof de wereld een nieuwe kans krijgt en ik de eerste ben die een voet mag zetten in dit onverdorven paradijs. Dankbaarheid en een vreemd soort privilege, dat is wat ik voel als ik om kwart over vijf op m'n fiets de heuvel afvlieg naar

Parijs. Op een bepaald moment staat dan dat ranke lijf van de Eiffeltoren aan de *skyline*. Opgewonden fonkelend, of met een statige, blauwe gloed over zich heen. Feestelijk uitgedost voor het Chinese Nieuwjaar of in de kleuren van Turkije. Parijs lonkt. Alleen naar mij. In deze absolute stilte met geen hond op de weg.

Nou, nu overdrijf ik. Er is rond die tijd wel degelijk wat leven in mijn voorstad, veelal mensen die ook iedere dag op datzelfde tijdstip hetzelfde doen. Leveranciers die altijd haast hebben en hun waren midden op de weg lossen – er is immers toch niemand –, taxichauffeurs die de buurt afspeuren naar een vrachtje, met een vermoeid gezicht en een peuk tussen de lippen – er is immers toch niemand –, onverlichte lijnbussen die meer lucht vervoeren dan vlees, ramenlappers bij bakkers en cafés die blijkbaar meer in de duisternis zien dan ik, de schoonmaker van de snacktent die het terras al heeft uitstaan en geroutineerd aan zijn vloer begint, de reclameplakker van JCDecaux die zijn witte bestelbus vol rollen *happiness* scheef over het fietspad gezet heeft – er is immers toch niemand – en nu, bovenop zijn ladder-tje, de lichtbak voorziet van een nieuwe rol. En dan de vos die ik zag, het dier stak doodgemoedereerd voor mijn fiets de weg over om aan de overkant tussen de huizen te verdwijnen. Een ander fenomeen zijn de krantenbezorgers. Zodra je je binnen de muren van Parijs bevindt, zie je ze, of liever: zie je hun auto. Veelal een uitgeleefde, grauwwitte Renault 5, die met draaiende motor, open deur en schetterende radio, midden op de weg staat (er is immers toch niemand). Doch voordat je je over de schijnbaar achtergelaten auto hebt kunnen verbazen, rent er een man of vrouw een pand uit, duikt het autootje in, trekt op met loeiende motor en de deur nog half open, om tien meter verderop weer abrupt tot stilstand te komen, waarna het gehele tafereel zich

herhaalt. Eenmaal zag ik hoe twee van deze topsporters elkaar tegemoet kwamen in hun respectievelijke autootjes, de ene bezorgde links, de andere rechts. Op het moment dat ze elkaar zouden kruisen, stopten ze alle twee, precies naast elkaar, beide rijbanen werden nu bezet – er was immers toch niemand – aan weerskanten van de straat werd een pand ingestoven met een krant en ongeveer gelijktijdig kwamen ze er weer uit. Het was net spiegelbeeld. Of ze elkaar zagen, betwijfel ik, ze dachten waarschijnlijk slechts aan één ding: als de kranten straks waren bezorgd, lag hun volgende baantje te wachten.

In het donker is alles anders. Als het donker is zijn de gordijnen en de luiken nog dicht, dan sluit men zich af van de buitenwereld. In het donker zie je niks, is er niks. Donker is donker, daar heb je geen invloed op, dat hoeft ook niet, moet ook niet. Als het nog donker is doet niks er toe. De tijd bestaat nog niet, is er niet, die mag je verkloten, niemand die het ziet. Wat niet weet dat niet deert. Als ze je niet zien besta je niet. Er is geen toekomst, geen verleden, enkel heden, enkel nu. Tot zover en niet verder. Ademen, dat is alles wat er van je wordt verwacht. Er is wel licht, maar dat is kunstmatig, dat is niet echt, dat is er enkel voor mensen die niks zien in het donker, voor mensen wiens tijd nooit stil staat. De nacht is er voor de verstotene, de verwerpelijke, de mensen zonder richting. Bij daglicht zijn ze er niet en in het donker zie je ze niet. Pas als het licht wordt breekt de dag aan, pas dan begint de tijd te lopen, pas dan gaat het ertoe doen. Je wordt zichtbaar, bestaat, moet een doel hebben, het lummelen is voorbij, alles heeft een reden. Als de klok begint te tikken, opent de wereld zich, komen de mensen naar buiten en ruiken fris – nog wel – naar net gedoucht en deo. Parijs begint te rennen.

Intrede.

Bij binnenkomst moet je altijd iedereen een handje geven, hebben ze op de properheidsschool gezegd, anders ga je door voor onbeleefd, of erger, alsof je je beter voelt dan de rest. Ik heb een enorm aantal collega's blijkt als ik het atelier binnenkom. Allemaal dragen ze groene kleren en allemaal krijgen ze een handje. Sommige mannen willen zoenen, '*j'en profite, je suis gourmand*', zeggen die lachend en dan zoen je elkaar twee keer in de lucht. Of drie keer, dat hangt ervan af waar ze vandaan komen, of hoe gourmand ze zijn. Eén van de luchtzoeners is een man met uitgewoonde pantoffels aan zijn voeten, hij wordt *Pantoufle* genoemd en komt van ver. Dagelijks rijdt hij 300 kilometer en 's nachts staat hij om half drie op om op tijd bij het atelier te kunnen komen. Pantoffel is niet de enige die van ver komt, hij carpoolt met chef Victor, die halverwege woont. Magazijnbeheerder P  p   gaat elk weekend naar zijn vrouw in Normandië, voor doordeweeks huurt hij een zolderkamer in de buurt, en dat al 32 jaar lang. Het handschudden gaat verder. Al weet ik niet meer wie ik al begroet heb en wie nog niet. Groene mensen lijken op elkaar. Door de chef ben ik ingedeeld met Ros  , die ik maar Ros   *première* noem, ik ben Rosa twee. Nog   n erbij en we kunnen een koeienstal beginnen. Ros   *première* is net weer begonnen met werken, na een ziekte periode van twee weken. Ze heeft een soort rugpijn in haar schouders en moet pillen slikken om 's nachts te kunnen slapen. 'Ben je op vakantie geweest?' wordt haar elke keer als we een collega tegen komen gevraagd. We kruisen er heel wat, want naast het twintigtal vegers zitten ook de chauffeurs van veeg- en wasmachientjes in ons gebouw. Ros   *première* kwam drie jaar geleden bij de gemeente werken. Haar echtgenoot was

al vuilnisman, in de morgen, totdat ze een baby kregen en hij naar de avond ging zodat ze geen crèche of oppas hoefden te betalen en hun kind niet in vreemde handen viel. Ze zien elkaar nauwelijks, Rosà en haar man, behalve als ze ziek is. En ze bellen elkaar veel, Rosà loopt bijna permanent met een dopje in haar oor. Haar zontje is één jaar en weegt elf kilo, aan de binnenkant van haar kledingkluis heeft ze allemaal foto's van hem geplakt. Ze praat niet met mensen op straat, dat vindt ze eng. Pas sinds 2002 neemt de gemeentelijke properheid ook vrouwen in dienst, maar de meeste ateliers zijn nog niet uitgerust voor vrouwelijk gebruik. Voor het café staat een man die me verschillende keren verbaasd vraagt of ik een kerel of een meisje ben. 'En wat bent u?', kaats ik terug. Hij haalt zijn mobiele telefoon uit z'n zak en maakt ongevraagd foto's van me. Als je op straat werkt ben je een beetje van iedereen. Ik onderdruk de neiging om een gehandschoende middelvinger op te steken en keer de man en zijn apparaat de rug toe. Hij zegt dat 'ie het naar televisiekanaal Arte gaat sturen, 'de journalisten moeten komen om dit te zien'. Ik vertel dat er zo'n 200 vrouwen werken bij de properheid, 'maar zijn ze allemaal zo mooi als u?' vraagt hij. 'De rest is nog veel mooier', antwoord ik. Hij kan zijn geluk niet op, bij hem op het platteland heb je dit niet. Als ik met Rosà *première* de goot langs het atelier schrob, stopt een groene oplegger naast ons, de chauffeur draait zijn raampje naar beneden, ook hij wil weten of Rosà op vakantie geweest is. Hij vraagt in welke roulatiegroep ik zit, hoeveel dagen ik nog moet tot het weekend en wanneer ik vakantie heb. Het zijn vragen die je een paar keer per dag gesteld kunnen worden en die je op jouw beurt aan elke collega kunt stellen die je tegenkomt. Bij medeveggers kun je ook nog informeren op welk *canton* ze staan en welke straten ze nog moeten, of welke *cantons* ze gister

gedaan hebben en of het vies was. Naarmate je ze beter kent, kun je vragen naar hun kinderen, hun hobby's of hun afvalcarrière, maar zover ben ik nog niet en zij weten ook nog te weinig van mij. Standaard grappen zijn er ook, '*il faut que ça brille*' is daar één van, 'het moet glanzen', dat kun je zo vaak tegen iemand roepen als je wilt. En het wordt ook naar jou geroepen, vanaf de andere kant van de straat of vanuit een groene oplegger. Ik zit in een roulatiegroep met Mennad – een jongeman die soms kijkt alsof hij met je wil trouwen, maar ook ineens een ijskoude, afwezige blik aan kan nemen – en met een zekere Paulo, in de volksmond '*Le Portugais*' genoemd, maar dat schijnt een spook te zijn. Sinds hij enkele maanden geleden zijn vinger verstuipte is hij niet meer op het atelier gesignaleerd. Van zichzelf is hij metselaar en hij zou het op het moment te druk hebben, bovendien zou hij niet duur wonen aangezien hij als conciërge dagelijks de prullenbakken buiten zet en bij zijn burens technische mankementen repareert. Nee, het spook hoeven we niet binnen korte termijn terug te verwachten, zeker niet nu het mooi weer is. Collega André heeft last van zijn rug, hij kan niet meer bezemen en loopt de sector af om wildgeplakte affiches van de muren te trekken. De collega's noemen hem luilak en lachen honend. André draagt zijn lot gelaten. In de pauze van tien uur eet *Pantoufle* een stokbroodje varkensoor. Het was nog nooit in me opgekomen dat een varkensoor eetbaar is, laat staan dat je je stokbrood ermee zou kunnen beleggen, doch *Pantoufle* haalt met smaak een tweede varkensoor uit een zakje, gekookt. De gehele pauze, zo'n twintig minuten lang, gaat het vervolgens over eten, viezig eten vooral. En over de manieren waarop deze dierlijke onderdelen te bereiden vallen. De meeste producten kan ik niet voor mezelf naar het Nederlands vertalen, maar dan is er altijd wel een collega die op zijn lichaam aangeeft wat er

precies bedoeld wordt. Om daaraan toe te voegen dat het werkelijk verrukkelijk is om er een gebakken uitje bij te doen of 20 cl room. ‘*Bon appétit*’, mompel ik diverse keren. Het varkensoor van *Pantoufle* bekijk ik van dichtbij, hij vraag – *Pantoufle*, niet het oor – of ik een stukje wil proeven. Zo’n aanbod krijg ik niet dagelijks. Twee van die grote roze oren kosten nog geen drie euro, zegt hij. Na de pauze heb ik een jetlag, mijn gevoel zegt me dat het al na twaalven is, het is echter nog maar half elf.. Binnenkort gaan we met z’n allen eten bij het luxe restaurant van een televisiesterkok dat in onze veegsector ligt. Althans, als het aan chauffeur Sambou ligt, want deze gaat binnenkort gigantisch winnen met voetbalgokken en dan nodigt hij het gehele atelier uit, ‘zelfs als ik slechts dertig duizend euro win’. Hij heeft eens aan de *autoplaceur* – die er altijd rond lunchtijd voor de deur staat – gevraagd hoeveel je moest rekenen voor het goedkoopste menu. Voor twee personen zou dit al snel tegen de driehonderd euro lopen en daar zat de wijn dan nog niet eens bij, maar voor Sambou zou de tv-kok vast een vriendenprijsje van rond de duizend euro rekenen, aangezien hij altijd ‘dingetjes voor ze deed’. Dan zul je waarschijnlijk moeten denken aan extra goed machinaal vegen en -waterspuiten. Sambou had zelfs het aantal personen al doorgegeven en ziet het al helemaal voor zich. Nou, als er iemand is die het verdient, dan is het Sambou wel. Hij is degene die de meeste tijd investeert in het gokken. Elke pauze trekt hij zich, met z’n verse voetbalkrantje, terug in het schafthok van de chefs, om zijn strategieën uit te stippelen. En ook buiten zie je hem wel langs de weg staan in zijn veegmobiel, geconcentreerd over z’n krantje gebogen. Hele lijsten stelt hij op, van teams die dan en dan van die en die gaan winnen en met hoeveel doelpunten. Elke dag weer. ’s Avonds moet hij bovendien ook nog alle voetbalwedstrijden kijken, om de

winkansen in te schatten van de beslissende teams, maar ook van de derderangs klasse, want als Sambou ook hún toekomst voorspelt, wint 'ie natuurlijk meer. Ik denk dat het een hardnekiger verslaving is dan krassen, want dit gaat diep, tot in de hersenen, het beheerst z'n leven en zelfs z'n identiteit. Ik vraag hem regelmatig of hij al gewonnen heeft en of er al gereserveerd is. '*Pas encore, pas encore*, nog niet, maar het zal niet lang meer duren, *tu vas voir*, dat zul je zien', roept die beste Sambou dan, aangrijpend overtuigd van zijn winkansen.

Parijs is in de ban van de Grote Griep, de Mexicaanse. Mocht deze in volle hevigheid uitbarsten, dan zal dat in het begin van het nieuwe schooljaar gebeuren. De properheid zal overgaan op minimale dienstverlening en iedereen zal uitgerust worden met maskers, brillen en de pakken die ze ook aan hebben als ze de huttenboel van een dakloze opruimen. Deze uitrusting is de gemeente nu aan het verzamelen, maar ze zullen pas volledig klaar zijn in de herfst. Toen de vogelgriep jaren geleden uit dreigde te breken, zijn ze al met de verzameling en met het opstellen van protocollen begonnen, maar toen die epidemie vervolgens uitbleef, zijn ze hier, onder meer wegens budgettaire prioriteiten, weer mee gestopt. Nog een aantal griepdreigingen en Parijs zal goed voorbereid zijn. Mensen die kinderen tot 12 jaar hebben, zullen niet verplicht worden te werken indien de Grote Griep zich binnen de stadsmuren nestelt, de anderen wel, aangezien de gemeente deze beschermende maatregelen voor hen neemt. Maar als de collega's voor de keuze zouden staan om hun baan te verliezen of hun leven aan een dodelijke ziekte dan weten ze het wel, zeggen ze. Op het atelier moet Leena met een emmer bleekwater alle deurknoppen afsoppen en overal hangen affiches met niesprotocollen en andere hygiënevoorschriften.

Op de properheidsschool is ons verteld dat het meenemen van weggegooiden zaken voor eigen gebruik – in vuilnismannengargon *la biffe* genoemd – niet is toegestaan. Het zou de brandveiligheid niet ten goede komen als de ateliers vol zouden staan met hergebruikte stoelen, zitbanken, tafeltjes, schemerlampen, koelkasten en televisies. Daarnaast worden we niet betaald om onoverdekt te winkelen en onder het oog van de burger in afvaldepots te snuffelen. Aldus de bovenbazen. De meeste chefs doen wat lacherig over de regel en knippen een oogje dicht als Jacques het atelier binnenkomt met een vuilniszak kleren, of als Matheo naar de kleedkamer loopt met zijn armen vol speelgoedautootjes. Als je het doet, doe het dan discreet, is de regel. Chauffeur Asker woont op loopafstand van het atelier, zijn auto staat echter permanent in de straat naast ons geparkeerd, zodat hij recente vondsten direct via de grofvuiloplegger zijn auto binnen kan sluisen. Chauffeur Jean-Yves staat zomers op rommelmarkten met alle spullen die hij door het jaar heen opslaat in zijn garage, het brengt hem zo'n 600 euro op, zegt hij trots. Chauffeur Lucien heeft grote interesse voor pallets, voor in de kachel. Er passen er heel wat van in zijn Volvo break, opgestapeld naast de eerder gebifte boeken en Lp's. Ooit vond hij een lijk-kist. Tegen een lantaarnpaal. Een mooi afgewerkte, blankhouten kist, waar hij kastplankjes in had willen zetten, zodat hij 'm als drankflessenkast kon gebruiken in zijn tweede huis in de Lot. Maar dat had zijn vrouw geen fijn idee gevonden. Wat was het verhaal achter de kist, hoe kwam een grafkist op straat terecht, bij het afval, wie zette zoiets aan de weg? Was de dode te lang geweest? Had men preventief in een kist geïnvesteerd, maar was de geplande dode blijven leven? Was er ruzie ontstaan over de soort kist en hadden ze op het laatste nippertje een andere aangeschaft? Of waren meerdere mensen in de familie met een kist

aan komen zetten en hadden ze de afgevallene toen direct buiten de deur gezet?

Mennad vond laatst een groot plasmascherm. Hij stalde zijn *biffe* in een telefooncel ter bescherming van eventuele regen en belde Asker die het scherm met zijn oplegger naar het atelier bracht. Nog voor de pauze was Mennads schoonvader gekomen om het naar het echtelijk appartement van zijn dochter te transporteren. Uiteraard werkte de vondst niet, maar Mennad dacht dat een lichte reparatie bij een specialist voldoende zou moeten zijn. Sindsdien is er nooit meer een woord aan het plasmascherm vuilgemaakt. Mogelijk heeft hij het op zijn beurt aan de weg moeten zetten, waar het door een andere vuilnisman verheugd is opgepikt. Eigenlijk zou je eens moeten onderzoeken hoeveel tijdelijke eigenaren een kapot apparaat kan hebben op deze manier. Sommige collega's durven het zelfs aan om in de containers op het vuilstort te graaien. Zonder risico is dit niet, het grootste gevaar komt van binnenuit. Chauffeur Daniel laat me op zijn mobiel een filmpje zien van een collega die een kinderfiets uit een bak plukt. 'Waarom heb je dat gefilmd?' 'Je weet nooit waarvoor je het kunt gebruiken.'

Mijn eerst *biffe* betreft een doos met hakkenschoenen. De doos is naast een vuilnisbak gezet, alsof ook de eigenaresse het jammer vond ze weg te gooien en hoopte dat de schoenen een tweede leven zullen krijgen aan de voeten van een ander. Zwart zijn ze, maat 38. Niet mijn maat, bovendien doe ik niet aan hakkenschoenen, maar ze lijken nauwelijks te zijn gedragen en ik vind het zo zonde om ze in mijn *roule-sac* te gooien. Op straat bekijk ik de voeten van alle vrouwelijke passanten, speurend naar de Assepoester die ik mijn glazen muiltjes cadeau kan doen, doch ik zie enkel lelijke zusters. Leena blijkt geïnteresseerd te zijn, maar wanneer ik zelfvoldaan de allereerste *biffe*

van mijn afvalcarrière uit de schoenendoos haal, blijken de bandjes te zijn doorgesneden. In de kleedkamer gooi ik ze discreet in de prullenbak. Een stapel etensborden vormde mijn tweede *biffe*, ik zette ze op het atelier in een gootsteenkastje. Een week later was er geen spoor meer van de borden te bekenen. Men dacht dat het chauffeur Obélix geweest zou zijn die de stapel meegenomen had, die zou altijd alle servies achterover drukken voor in zijn vakantiehuisje.

Biffen is verboden, maar het is te leuk om het te laten. Het heeft iets avontuurlijks, in elke bult troep kan nog iets zitten wat jij mooi gebruiken kunt. Een nachtkastje waarvan een pootje mist, een aardrijkskundeboek uit 1978, een verbogen theedoekenrekje, een koekblik, een broek zonder knoop, stapels gebrande films en muziek, een koffiemok zonder oor, een bak vol foto's en ansichtkaarten of een kinderfietsje met lege bandjes. Of spullen die ingehaald zijn door een nieuwe generatie, maar die het nog prima doen: een typemachine, een niet-draagbare telefoon, een niet-plat computerscherm, een oude televisie of cassettebandjes en videofilms. Een ander heeft het uit zijn leven verbannen en meedogenloos aan de straat gezet, jij neemt het onder je hoede en geeft het opnieuw waarde. Een stad zit vol schatten die liggen te wachten totdat ze worden ontdekt. Ook al laat je ze daar waar ze neergezet zijn, de fantasieën die het bij je oproept neem je mee. Naast veel te biffen valt er op straat eveneens veel te vinden. Vooral op de plekken waar nooit iemand zoekt, in de hoekjes waar iedereen aan voorbij gaat, daar waar zelfs de wind niet komt, al blaast hij er wel dingen naartoe. De ruimte tussen de muur en de poepbruine elektriciteitskastjes van de EDF zijn daarvan een voorbeeld. Daar waar de herfstbladeren en de papieren croissantzakjes van de bakker een fijne plek gevonden hebben om rustig te kunnen liggen. Niemand die naar ze omkijkt

daar. Behalve ik. Mijn nieuwsgierigheid kent geen grenzen. Ik moet weten wat daar in die ruimte achter die kast ligt en pulk net zo lang met m'n bezem en afvalknijper totdat alle vergeten schatten voor mijn voeten liggen uitgestald. De eerste pulksessie brengt me een Hollands kwartje met Bea uit 1985 en een tien francstuk uit 1986. Voortaan ga ik geen EDF-kast, uitstekende regenpijp of oud onkruid voorbij zonder deze uitgebreid schoon te krabben of te wieden. Naast vele knikkers, oorbellen en kinderfrutsels, vind ik in de categorie speldjes en sleutelhangers: de Portugese stad Melgaço, een stukje Fleur de Lys, een Corsicaans Morenhoofd, Jezus Christus, het shirt van de voetbalploeg Olympique Marseille en een Davidster met een hart van blauw glas. En pasfoto's. Van glimlachende vrouwen en koel kijkende mannen. Die van Tante Jacqueline grijpt me aan, een groezelig vodje met krullende hoeken, een zonnig lachende vrouw met dikke roodgestifte lippen en een kralenketting om haar hals, ze draagt een donkerblauwe bloes met margrietten. Ze moet van één van de Franse eilanden komen. Een deel van haar portret is weggefallen, uitgevaagd door al dat sleuren door de goot, haar linker oog, haar borsten, een oor. *En souvenir*, staat er op de achterkant, *maart 1990*. Ze is dood, *tati* Jacqueline, en haar foto heb ik nog net uit het gootwater kunnen vissen voordat ze voor goed het riool in gesleurd werd. Hoe kan het dat er zoveel pasfoto's verloren worden op straat? Zijn het geliefden die tot ex verworden zijn? Zijn ze van cv's geglipt? Waarom zijn er meer pasfoto's van vrouwen dan van mannen, maken zij meer foto's, of worden ze vaker de straat op gegooid? Collega Ronald stopte jarenlang de foto's van vrouwen in zijn borstzak, dan toonde hij die aan de anderen en deed hij of het zijn vriendin was, vertelt hij me grinnikend, nu doet 'ie dat niet meer, de meeste vrouwen zijn toch te jong voor hem. Waarom sleuren de pasfoto's van

vijftig en ouder niet over de straten, gaan die mensen zorgvuldiger met hun hoofd om? Eén ding is duidelijk: het is op straat – soms in de goot – dat mensen hun identiteit verliezen.

Mijn allergrootste vondst moet ik op het recreatieterrein uit de modder trekken. Een plat wit ding dat op een mp3-speler lijkt. ‘Die zal wel kapot zijn’, denk ik bij mezelf, maar voordat ik het geroutineerd in mijn *roule-sac* gooi veeg ik toch de modder er maar af en druk op één van de weinige knopjes. Het schermpje licht op. ‘*Faith no more*’ lees ik. Vervolgens krijg ik het ding niet meer uit. In mijn handen hield ik een iPod vol goede muziek met een winkelwaarde van 75 euro. Officieel zul je zoiets wel naar Gevonden Voorwerpen moeten brengen, maar ik besloot het als een gift van God te beschouwen en een gift van God breng je natuurlijk niet naar Gevonden Voorwerpen.

De ansichtkaart die Hansi vanuit de Italiaanse badplaats Grado aan Fräulein Mouder in de Nobilegasse te Wenen stuurde vormt misschien ook wel mijn allergrootste vondst. Op de postzegel uit 1908 staat Frans Jozef en de datum op het poststempel eindigt met een vier. Ik kan niet lezen wat Hansi in uitbundig krullend schoonschrift aan Fräulein Mouder schreef, het was duidelijk kort maar krachtig. Op de voorkant staat Hansi zelf, en de vrouw naast hem moet zijn moeder zijn. Volledig aangekleed zitten ze in zee, moeder draagt een jurk en heeft een badmuts op, Hansi heeft een donker T-shirt aan met lichte streepjes. Onderzoek wijst uit dat Fräulein Mouder inmiddels weg is uit de Nobilegasse. Wellicht hebben haar in Parijs wonende kleinkinderen het familiearchief recentelijk op straat gezet. Wat maakte het dat de kaart altijd bewaard is gebleven, met hoeveel personen zou hij zijn meegereisd, hoeveel ogen zouden de foto hebben aanschouwd? Zou Hansi zelf weleens in Parijs geweest zijn, of zijn moeder? Zou de jongen ooit vermoed hebben dat hij, zo’n

honderd jaar nadat hij zijn kaart verstuurde, een rol zou gaan spelen in de belevingswereld van een Nederlandse straatveger te Parijs? En welke verantwoordelijkheid heb ik als vinder, mag ik de kaart bewaren, of moet ik recht doen aan Hansi's zwervende bestaan en hem teruggeven aan de straat, zodat een ander van hem vernemen kan?

Coco.

Onze Coco is een stabiele factor binnen het atelier, met hem weet je precies waar je aan toe bent. Sinds hij tien jaar geleden straatveger geworden is, heeft hij altijd dezelfde straten geveegd. ‘Hij zorgt goed voor zijn *cantons*’, zeggen de collega’s, in de straten van Coco is geen onkruidje te zien. ‘Hij is nooit ziek’, zeggen de chefs, op Coco kun je bouwen. Voordat hij veeger werd, was hij tuinman, maar dat vond hij niet genoeg verdienen. In het verleden heeft Coco een aanvaring gehad met een andere kerel, in een duistere parkeergarage. De man belaagde hem en Coco sloeg van zich af, maar daarin was hij te ver gegaan, vond de rechter, deze gaf hem zo’n hoge boete dat Coco nog iedere maand moet afbetalen. Toch zou hij het zo weer gedaan hebben, zegt hij, anders stond hij hier misschien wel niet. De instanties hebben het allemaal zo goed voor hem gecalculeerd dat er maandelijks geen euro overblijft, in theorie zou hij niet op vakantie kunnen. ‘In theorie’, grijnst Coco, want daar heeft hij iets op gevonden. Hij maakt zoveel mogelijk overuren, als hij elke maand twee zondagen werkt, kan hij in oktober naar Tunesië. Zodra het blad begint te vallen vertrekt hij, met zijn moeder, zijn stiefvader, zijn zus en haar gezin en zijn broer en diens gezin, twee weken in een viersterrenhotel aan zee. ‘Er worden zoveel activiteiten georganiseerd dat je het hotel niet eens uit hoeft’, zegt hij, ‘en je mag er de hele dag door gratis eten en drinken.’ Dat laatste is niet alleen leuk, want in het hotel zitten veel bejaarden en die kunnen zo vervelend worden als ze teveel gedronken hebben. Dan willen ze met je praten terwijl jij net lekker aan het zwembad ligt, en ze hebben het toch alleen maar over hun kwalen en hun kleinkinderen, altijd hetzelfde, en daar wil Coco niks van weten. Zelf drinkt hij bijna nooit, alleen

met kerst en op de verjaardag van zijn moeder. Toch gaat hij ieder jaar naar Tunesië, zodra in Parijs de herfst inzet. ‘Ik heet Germain Contini, maar ze noemen me Coco’, glimlachte hij op één van mijn eerste dagen in het atelier. De chef had ons samen ingedeeld, zodat ik de sector leerde kennen en omdat Coco een stabiele factor is die elk stofje in zijn straten persoonlijk beroert, een beter voorbeeld is er niet voor een beginnend vuilnismen. Hij wist me precies te vertellen voor welke gebouwen de meeste sigarettenpeuken lagen en waar ‘het gekkenhuis’ zich bevond. Ik moest een beetje oppassen in de ochtendlijke schemering, vond Coco, want naast gekken zaten er ook oud-gevangenen en die hadden niet voor niks in het gevang gezeten, het waren beste mensen verder hoor, maar ze rookten wel veel, daarom begon hij zijn dag altijd bij het gekkenhuis. Op het voetgangersgedeelte lag een man op zijn knieën, het leek soms alsof hij op wilde staan, maar bij de minste beweging rolde hij onderuit. Coco besteedde er geen aandacht aan, ik bleef discreet kijken om vast te stellen wat er aan de hand was. Een collega kwam in zijn veegmachientje aanrijden om de zone te vegen, hij stopte steeds vlak voor de menselijke hoop, maar deed verder of er niks aan de hand was. ‘Wat heeft die man, moeten we hem niet helpen’, fluisterde ik. ‘Oh, die is bezopen’, zei Coco nuchter en erg luid, zulke types zag hij in het weekend ook altijd in de metro, maar bellen kon hij nooit, want hij had geen mobiel. ‘Wie moet je dan bellen’, vroeg ik wereldvreemd. De brandweer. Als je in Parijs een dronken lor op straat ziet liggen moet je de brandweer bellen. Het was niet koud, gelukkig maar, want van ons had de man niets te verwachten.

Naast de geografische coördinaten van de rookholen, weet Coco ook dat het kerkhof vervloekt is, twee beheerders hebben er kanker gekregen. De eerste in de longen, net nadat hij met pensi-

oen gegaan was, de tweede had er nog maar een week gewerkt of het was hem in de darmen gaan zitten. Nee, het kerkhof deugde niet, het kerkhof was *maudit*. Toch waagt Coco het om er elke morgen tegen half negen te gaan plassen. Hij moet daarvoor wel naar het kerkhof, want in cafés hebben ze vaak *toilettes à la Turc*, hurktoiletten, en daar houdt hij niet van. Achter het kerkhof is het overigens niet *maudit*, achter het kerkhof is een park en in dat park is een tuin die omringd wordt door hoge schermen. In die tuin, achter die schermen, kun je heel goed zitten, even uitrusten zonder dat de chef je ziet, want als deze in zijn auto door de straat rijdt kan hij niet achter die schermen kijken. Vaak zit Coco hier niet, dat past niet in zijn straatje, want voor de pauze moet hij boodschappen doen en voor het boodschappen doen moet hij plassen. Op het vervloekte kerkhof. Vanaf daar is het slechts een paar stappen naar de Lidl. De Lidl, nog zo'n vast onderdeel in de dag van Coco. Gedurende negen jaar haalde hij zijn lunch bij de Plusmarkt, totdat deze dicht ging wegens verbouwwerkzaamheden en hij noodgedwongen naar de Lidl moest. De Plusmarkt is inmiddels weer open en heet nu anders, maar Coco is definitief overgelopen. Exact om half negen parkeert hij zijn *roule-sac* naast de schuifdeuren van de Lidl, om er een banaan, een appel en een chocoladetoetje te kopen, altijd een banaan, een appel en een chocoladetoetje. Coco laat zich nooit verleiden tot iets anders, sowieso zou dat buiten zijn budget vallen. Na de Lidl hoeft hij enkel nog naar de bakker, voor een half stokbrood, hij wijst me zijn favoriete broodproducent, naar andere kan ik beter niet gaan, die tegenover het atelier bijvoorbeeld heeft eens een hele vieze *Croque Monsieur* aan een collega verkocht. De muizen hadden eraan geknaagd en toen de collega er mee terug gegaan was, had de verkoopster gezegd dat ze er niks aan kon doen, dat er in Parijs overal muizen waren.

Ook de pauze verloopt volgens een vast script. Op de eerste dag van zijn werkweek heeft Coco een door zijn moeder in plakken gesneden rollade mee, in een oude ijsbak, hiermee komt hij precies de week door. Het vlees wordt in het binnenste van het halve stokbrood geschoven, nadat beide broodzijden besmeerd zijn met dikke lagen mosterd. Minstens één keer per week verslikt onze Coco zich zo gigantisch in de pittigheid van zijn mosterd, dat hij helemaal rood wordt en de tranen hem over de wangen lopen. ‘Oeh, deze mosterd is erg pittig’, concludeert hij iedere keer zodra hij zijn slokdarm weer onder controle heeft en wij weer rustig adem kunnen halen, waarna hij onverstoorbaar een nog grotere hap van zijn broodje neemt. Dat hij minstens één keer per week de dood in de ogen kijkt – en wij met hem – zet Coco er echter niet toe om op de dikte van zijn mosterdlagen te bezuinigen. Het tweede moment waarop hij onbewust zijn leven op het spel zet, is wanneer hij de punt van zijn zakmes in zijn Lidl-appel ramt en deze met een aantal lichtelijk ongecoördineerde steken in vieren deelt. Elke keer houd ik mijn hart vast. Na de appel heel dik geschild te hebben, pelt hij de banaan, waaruit met het Opinel ook maar het kleinste bruine stukje gesneden wordt en dat ook nog eens heel ruim. Het goedkope fruit wordt zo toch nog redelijk duur. Voordat hij chocoladetoetjes kocht bij de Lidl, kocht hij er bakjes kwark. Hierop ging een schep witte suiker die uit een oud crème fraîche bakje moest komen dat dichtzat met een postelastiek. Keer op keer morste Coco hierbij suiker op tafel, ‘oh merde’, zei hij dan, waarna hij de korrels met een vlakke hand van de tafel op de vloer veegde. Eenmalig stootte Coco de gehele crème fraîche pot om, de vloer werd die keer gespaard, vloekend schoof hij de suiker terug in de pot. Sinds de kwarkprijs steeg is deze suikerirritatie voorbij. Over de chocoladetoetjes valt echter ook het een en ander te

zeggen. Bij één van de laatste happen verzucht hij steeds behaaglijk: ‘dit spul is zo vies nog niet, het is niet duur, maar zo vies is dit spul niet’. Dat vind ik het mooie van Coco, die duurzame tevredenheid die zich op vaste momenten toont, ook daarin vormt hij een stabiele factor.

In zijn vrije tijd houdt Coco zich eveneens aan een vast programma. Bij thuiskomst doet hij een middagdutje, tot een uur of zes, dan belt zijn moeder hem wakker. Soms vergeet ze te bellen en ontwaakt hij pas laat op de avond, of pas in de morgen, als de wekker gaat, om vier uur. Dat komt door de slaappillen, weet hij, ze maken hem duf. Op de eerste dinsdag van de maand slaat hij zijn dutje over, want dan gaat hij naar de psychiater. Eerst zat deze bij hem in de buurt, nu is ze naar de andere kant van Parijs verhuisd. Coco is haar gevolgd want ze kent hem al zolang en hij praat graag met haar, over wat hij die dag gedaan heeft en zo. Daartoe moet hij drie verschillende bussen nemen en komt hij ’s avonds pas laat thuis. In het weekend gaat hij met zijn stiefvader naar het park, om een ‘*petit sport*’ te doen, een beetje sporten. Ik weet niet wat ik me daar bij voor moet stellen, bij Coco en sport, bovendien heeft stiefvader leverkanker, dus erg sportief zal deze niet kunnen doen. De man slikt hier duizenden euro’s aan medicijnen voor weg. Het is een regelmatig terugkomend thema, de kanker van stiefpa, niet de ziekte zelf, maar de hoge kosten van de geneesmiddelen. Met een ‘gelukkig betaalt de sociale zekerheid’ wordt het onderwerp iedere keer afgesloten. Na zijn *petit sport* doet Coco een ‘*petit ménage*’, dan maakt hij zijn huis schoon, de grootste viezigheid heeft zijn 84-jarige moeder door de week al weg gesopt, maar Coco heeft oog voor detail en weet altijd wel een stofje op te sporen. *Petit*, klein, dat is nog zo’n constante. Elke dag brengt onze collega Albert, in de volksmond ‘Bébert’, hem naar de centrale bushalte.